PSIHANALIZĂ
CONTEMPORANĂ

Colecție coordonată de
Vasile Dem. Zamfirescu

www.cartepedia.ro

www.cartepedia.ro

A fost odată ca niciodată...

Eseuri de psihanaliză a basmului românesc

PSIHANALIZĂ CONTEMPORANĂ

SIMONA REGHINTOVSCHI
Coordonator

TREI

www.cartepedia.ro

Editori:
SILVIU DRAGOMIR
MAGDALENA MĂRCULESCU
VASILE DEM. ZAMFIRESCU

Redactare:
VLAD VEDEANU

Design copertă:
ANDREI GAMARȚ

Director producție:
CRISTIAN CLAUDIU COBAN

Dtp:
MIRELA VOICU

Corectură:
CRISTINA TEODORESCU

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

„A fost odată ca niciodată...“ : eseuri de psihanaliză a basmului românesc / coord.: Simona Reghintovschi. - București : Editura Trei, 2026
Conține bibliografie
ISBN 978-606-40-2970-6

I. Reghintovschi, Simona (coord.)

159.9
39

Copyright © Editura Trei, 2026
pentru prezenta ediție

C.P. 27-0490, București
Tel./Fax: +4 021 300 60 90
e-mail: comenzi@edituratrei.ro
www.edituratrei.ro

ISBN 978-606-40-2970-6

www.cartepedia.ro

Cuprins

7 Despre psihanaliza basmelor românești
Simona Reghintovschi

23 I. COMPLEXUL MATERN ÎN BASMELE ROMÂNEȘTI

25 O victorie a instinctului morții?
Vasile Dem. Zamfirescu

39 Făt-Frumos cel melancolic
Mariana Băncilă

60 Vicisitudinile maturizării în basmul „Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte"
Cătălin Popescu

79 Boghelț
Tiberiu Seeberger

102 Plecarea de acasă în căutarea sinelui
Oana Petrescu

122 Neghiniță, gândul lumii
Adriana Bâlbă

www.cartepedia.ro

143 II. COMPLEXUL OEDIP ÎN BASMELE ROMÂNEȘTI

145 Un nou început
Simona Reghintovschi

169 Iubire la felul doi
Andreea Văduva

186 Dezvoltarea sinelui în basmul Ileana Sîmziana de Petre Ispirescu
Ioana Brigle

213 Povestea Găinăresei, o aventură oedipiană în căutarea sinelui
Edhit Mercedes Sîrbu

250 Dincolo de basm: „Zâna Apelor“ — despre maturizare și identitate
George Forțu

269 Dependența părinților de propriii copii
Florentina Doicescu

285 Basmul ca narativ despre creștere și maturizare
Nicoleta Radu

305 III. COMPLEXUL FRATERN

307 Călin Nebunul. Rivalități, invidii și gelozii fraterne
Anatol Reghintovschi

341 Copiii văduvului și iepurele, vulpea, lupul și ursul
Andreea C. Talmazan

360 Prâslea cel voinic și merele de aur
Costel T. Popa

www.cartepedia.ro

Despre psihanaliza basmelor românești

Simona Reghintovschi

În urmă cu câțiva ani ne-am întrebat în ce măsură ar putea fi schițat un portret psihologic al românilor care să descrie dimensiunea inconștientă a personalității lor cu anumite tendințe sau conflicte inconștiente caracteristice și modalități de gestionare a acestora prin tipare defensive specifice. Asemenea eroilor din basme, ne aflam în fața unui teritoriu necunoscut, pe care îl puteam explora pornind în numeroase direcții, unele schițate anterior, dar niciodată parcurse în mod sistematic. Să investigăm impactul pe care comunismul l-a avut asupra dinamicii vieții de familie și a modului în care continuă să influențeze stima de sine a românilor, înclinând balanța către ura de sine? Să ne ocupăm de problemele legate de abandon și anxietatea de separare prezente în generația decrețeilor, manifestate inconștient prin tendința lor de a emigra, răzbunându-se prin abandon? Să ne centrăm pe educație, urmărind modurile tipice în care românii își cresc copiii, cu efecte pe termen lung asupra modului în care copiii ajunși adulți se raportează la diferite aspecte ale vieții? Am ales calea studierii basmelor românești, gândindu-ne că reprezintă o constantă în copilăria fiecăruia dintre noi. Ce copil nu a

www.cartepedia.ro

auzit de Făt-Frumos sau de Ileana Cosânzeana, nu a fost fascinat de aventurile lui Prâslea cel voinic sau îngrozit de întâlnirea cu Muma-Pădurii? Cine nu a intrat plin de încântare în acea arie tranzițională pe care ne-o oferă cultura, aflată la intersecția dintre lumea interioară și realitatea exterioară (Winnicott, 1967)? Cum călătoria se anunța promițătoare, am pornit la drum. Un prim pas în această direcție îl reprezintă studiul ale cărui rezultate sunt prezentate în volumul de față.

Basmele — calea regală către inconștientul etnic?

Ideea existenței unei dimensiuni inconștiente a personalității unui popor nu este nouă. Cu mulți ani în urmă, George Devereux (1956) a descris personalitatea sau caracterul etnic având părți atât conștiente, cât și inconștiente și definea inconștientul etnic drept „acea porțiune a segmentului total inconștient al psihicului individual pe care cei mai mulți membri ai comunității sale culturale date o au în comun" (p. 25), o parte ce se schimbă pe măsură ce cultura se schimbă. Acest inconștient etnic, aflam de la Devereux, este compus din „materialul pe care fiecare generație o învață pe cealaltă să-l refuleze, în acord cu tiparele fundamentale de cerințe ale culturii prevalente" (Devereux, 1956, p. 26) și este transmis printr-un fel de „învățare". Prin urmare măruntele interacțiuni cotidiene dintre părinți și copii, de la alegerea poveștilor citite seara la subiectele de discuție permise sau interzise, se desfășoară într-o atmosferă în care anumitor tendințe instinctuale sau fantasme le este permis să devină și să rămână conștiente, în timp ce altele sunt refulate, în acord cu normele generale existente într-o societate și prezente în cultură ca ghid de gestionare a acestor tendințe și conflicte inconștiente pe care toți membrii acelei culturi le au în comun.

www.cartepedia.ro

Spuse azi copiilor, basmele nu au fost inițial destinate lor, ci au fost concepute pentru amuzamentul adulților, pentru a fi spuse la diverse întâlniri ale comunității (Cashdan, 2009). Ele ar putea fi privite ca vise ale comunității, oferind în urma analizei surpriza existenței unor conținuturi latente care scapă conștiinței. După cum afirma Roheim: „Nu doar că putem aplica tehnica standard de interpretare a viselor în analiza unui basm, ci de fapt ne putem gândi la basme și mituri ca fiind născute dintr-un vis, pe care o persoană l-a visat și apoi l-a povestit altora, care l-au povestit din nou, și poate l-au elaborat în acord cu propriile lor vise" (Roheim, 1953, p. 394).

Am întâlnit un prim obstacol în demersul nostru: Cum să facem acest lucru? Care este metoda adecvată? Aplicarea psihanalizei la alte domenii, cum ar fi folclorul, este o sarcină dificilă, iar riscul psihanalizei „sălbatic" aplicate este permanent prezent.

L-am luat pe Baudry (1984) drept călăuză. Similar cu cele patru principale abordări ale psihanalizei literaturii examinate de acesta, în cazul psihanalizei basmului am putea vorbi tot despre patru posibile perspective.

Basmul ca studiu de caz. Din această perspectivă, basmul este abordat ca o prezentare de caz, iar personajele sunt analizate ca și cum ar fi vorba despre persoane reale. Ignorându-se natura de „ca-și-cum" a basmului și faptul că personajele sunt rodul imaginației, ele nu au trecut, nu au amintiri, ci „trăiesc" doar cât timp basmul este citit, întâmplările prezentate sunt considerate ca fiind evenimente reale trăite de personaje. Basmul este analizat cu ajutorul empatiei și gândirii clinice utilizate ca instrumente, urmărindu-se identificarea motivațiilor inconștiente ale personajelor. Scopul acestui demers este de a aduce noi sensuri în acord cu experiența clinică, îmbogățind în acest mod și înțelegerea motivațiilor inconștiente ale celor care, rezonând cu acel basm,

www.cartepedia.ro

l-au considerat demn de a fi povestit. Inițiată de Freud în 1916 cu analiza personajului Lady Macbeth (Freud, 1916/2009), această abordare poate fi regăsită în analizele realizate de Bettelheim (2017), Rosenman (1978), Cashdan (2009).

Basmul ca vis. Din această perspectivă, basmul este considerat ca fiind o formă de asociere liberă ce dezvăluie „fantasma unei națiuni", cum considera Abraham (2018, p. 154), purtând în interiorul său o legătură cu viața psihică a poporului care l-a păstrat și l-a transmis mai departe, de la o generație la alta. Simbolistica ce reprezintă în mod deghizat conținuturi latente, aflăm de la Freud, nu este proprie visului, „ci reprezentării inconștiente, în special a popoarelor și, mai complet decât în vise, se poate găsi în folclor, mituri, legende, expresii colocviale și vorbele de duh care circulă" (Freud, 1901/2009, p. 414). În basme, ca în visele tipice, sunt prezente conflictele caracteristice unui anumit popor, care trezesc anxietate și care pot fi prezentate indirect în basm, precum și modelele de soluționare acceptabilă a acestor conflicte, în acord cu normele societății respective. Cultura nu impune constrângeri comportamentului, ne spune Devereux (1953), ci extinde prin sublimare domeniul de manifestare a comportamentului, gama, variabilitatea, eficiența și adecvarea sa, substituind descărcării masive a impulsurilor o descărcare parțială, specifică și determinată de scop și context — o modalitate de sublimare. O „societate sănătoasă" va încuraja sublimările individualizate și nu refulările și reprimările diferențiate, în timp ce o „societate bolnavă" nu poate tolera individualizarea și sublimările individualizate și, prin urmare, favorizează nediferențierea, pierderea individualității, refularea, reprimarea etc. Roheim (1953), Schwarts (1954), Abraham (2018), Fromm (2019) sunt câțiva dintre cei care abordează basmele din această perspectivă.

www.cartepedia.ro

Basmul ca derivat al unui conținut psihic. Din această perspectivă, basmul este considerat ca având o structură de sine stătătoare și se realizează o analiză tematică a derivatelor conținuturilor psihice. Aspecte ale formei sau conținutului basmului sunt studiate în analogie cu un fenomen psihic, cu scopul de a evidenția anumite tipare și elemente care organizează basmul. În analiza conținutului pot fi căutate derivate ale fantasmelor universale, ale manifestărilor pulsionale, diferite scenarii ale relațiilor cu obiectul, pe când analiza stilului — metafore, reprezentări, imagini, succesiunea acțiunilor — poate fi utilizată pentru a indica anumite tipare organizatoare ale textului pe care alt cititor, nefamiliarizat cu abordarea psihanalitică, le-ar trece cu vederea. Marcus (1963), Diekmann (1971), Shapiro și Katz (1978), Radomisli (1981), Bettelheim (2017), Eerola (2019) sunt doar câțiva dintre autorii care utilizează această perspectivă.

Basm și cititor. Această abordare ia în considerare reacția cititorului la basm și producerea efectului estetic care, potrivit lui Arlow (2008), se realizează prin „capacitatea expresiei metaforice de a stimula afecte asociate cu fanteziile inconștiente larg răspândite în comunitate" (Arlow, 2008, p. 27). Corespondentul în experiența clinică este utilizarea reacțiilor contratransferențiale ale terapeutului pentru a obține indicii despre pacient. În această categorie poate fi inclusă abordarea relațională, în care accentul se pune pe dialog și nu pe interpretare ca monolog și în care se iau în considerare diverse contexte relaționale care duc la apariția, receptarea și transmiterea basmului, uneori într-o formă modificată. De exemplu, Bettelheim (2017) explorează relația dintre copii și părinții care le citesc basme.

Dar o altă întrebare apare: *Care sunt limitele acestui demers?*

www.cartepedia.ro

Limite impuse de psihanaliza sălbatic aplicată

În articolul intitulat „Psihanaliza sălbatică", Freud (1910/2009) prezintă cazul unei doamne de vârstă mijlocie, divorțată, care, suferind de anxietate, se prezintă la un medic acuzând simptome psihosomatice. Medicul îi comunică faptul că problema sa este de natură sexuală și îi oferă trei variante de vindecare: masturbarea, o relație cu un bărbat sau întoarcerea la fostul soț, toate trei inacceptabile pentru ea. Ceea ce Freud numește psihanaliză sălbatică în acest context se referă la: lipsa de înțelegere teoretică — medicul înțelege sexualitatea într-un sens restrâns, nu ca psihosexualitate; absența analizei personale a medicului care îl împiedică să cunoască tehnica psihanalitică; absența unei relații analitice. Se poate vorbi despre psihanaliză sălbatică în psihanaliza aplicată? Și ce ar putea presupune?

O primă problemă care apare este cea a reducționismului, despre care se poate vorbi în ambele sensuri. Pe de o parte, aplicând rigid teoriile psihanalitice, se poate pierde ceea ce este esențial domeniului investigat. „Mult prea des se presupune că psihanaliza este cea mai profundă, mai incisivă formă de cunoaștere, instrumentul pentru cele mai complexe ascunzișuri și dezvăluiri.(...). O astfel de incursiune decontextualizată, s-ar putea spune imperialistică, în alte discipline poate funcționa ca un fel de analiză sălbatică" (Harris A., Sklar R., 1998).

Pe de altă parte, există și situația în care interpretarea psihanalitică este arestată de alte discipline, orice sabie devenind falus și orice femeie mamă, aspecte centrale ale psihanalizei fiind pierdute în acest tip de abordare. Făcând o distincție între limbajul teoriei și limbajul procesului clinic, Reed (1985) consideră că acest tip de reducționism apare în urma accentului pus pe prezumțiile

www.cartepedia.ro

teoretice, ce conferă o aparență de certitudine, în detrimentul procesului clinic. O astfel de situație apare atunci când cunoștințele despre psihanaliză par a fi acumulate exclusiv prin lectura teoriei și sunt lipsite de dimensiune experențială. „A te apropia de un text și a «aplica» o cunoaștere a psihanalizei pur teoretică, așa cum mulți experți din alte domenii sunt nevoiți să o facă, înseamnă a-l «asculta» și organiza cu un limbaj foarte diferit de cel folosit de clinician. Limbajul cu care cel din urmă organizează și ascultă încorporează nu numai reprezentări abstracte ale experienței, tipice pentru teorie, dar și elementul experențial reprezentat de teorie" (G. Reed, 1985, p. 240).

Dundes (1987) surprinde cu claritate această situație problematică: „folcloriștii și psihanaliștii au analizat timp de aproape un secol poveștile fraților Grimm, fără să știe aproape nimic unii despre ceilalți. Folcloriștii, dedicați orbește interpretărilor antisimbolice și antipsihologice ale poveștilor populare, nu depun niciun efort pentru a descoperi ce au de spus psihanaliștii despre poveștile pe care ei le studiază. Psihanaliștii, limitați la asocierile libere ale pacienților lor din secolul XX la versiunile Grimm din secolul al XIX-lea ale basmelor populare, sunt complet inconștienți de existența a sute de versiuni ale aceloraşi tipuri de basme, asamblate cu atâta sârguință de folcloriști în arhive sau prezentate cu detalii minuțioase în monografii istorico-geografice" (Dundes, 1987, p. 54).

O a doua problemă ar putea fi dată de toleranța față de alte puncte de vedere care, invocată de multe ori, este „substituită rigorii academice și căutării adevărului" (Moore B., Fine B., 1995, p. 556), astfel încât devine posibilă orice interpretare psihanalitică a unui basm, fără a lua niciuna în serios. Dar „orice interpretare enunțată trebuie să aibă o bază solidă într-o dovadă obiectivă: a

www.cartepedia.ro

vedea ceva din punct de vedere psihanalitic nu este suficient. Ceea ce este văzut trebuie să aducă un sens pentru ceva din obiect — operă de artă, biografie, instituție socială sau culturală, sau orice altceva. Dovada trebuie să fie în «text» — adică în obiect — și să poată fi văzută de oricine“ (Moore B., Fine B., 1995, p. 556). De oricine pentru că, dacă în situația clinică interpretările și construcțiile analistului sunt considerate a fi supuse corectării/respingerii/revizuirii de către pacient, în psihanaliza aplicată, care există numai atunci când lucrarea este făcută publică, interpretarea este supusă corectării/revizuirii/respingerii de către comunitatea profesională (Esman, 1998).

Referindu-se la această situație, Kohut (1960) comentează: „cititorul poate avea acces direct la materialul pe care se bazează concluziile autorului, nefiind nevoie ca informațiile să fie deghizate sau unele date omise din motive legate de confidențialitate, așa cum se întâmplă în prezentările clinice; metoda autorului este deschisă examinării și studiului direct. Analiza sălbatică a amatorului poate fi identificată de cititorul atent, în timp ce îndemânarea, prudența și tactul celor experimentați și talentați din câmpul nostru pot fi studiate în interacțiunea lor cu acea imaginație liber flotantă care va rămâne întotdeauna indispensabilă psihanalistului“ (Kohut, 1960, p. 585).

Limitele enumerate mai sus ne trimit cu gândul la „petele oarbe“ ale analistului descrise de McLaughlin (1991, 2005). „Când în munca analitică greșim, ne împiedicăm și ne rătăcim, știm că ne aflăm într-o combinație de necunoaștere (zone surde), de imposibilitate de a cunoaște din cauza prejudecăților dobândite și a preferinței pentru o anumită teorie și tehnică (zone dure) sau din cauza conflictelor intrapsihice, a pierderii controlului asupra a ceea ce știm sau credeam că știm (pete oarbe)“ (McLaughlin, 1991,

www.cartepedia.ro

p. 188). Similar, în cazul psihanalizei basmului, „petele oarbe" ale analistului pot fi determinate de: cunoștințele limitate despre folclor și lacunele experiențiale reale; preferințele teoretice ale analistului prin care acesta vede și organizează ceea ce percepe și care, la rândul lor, limitează ceea ce se poate percepe în mod liber; limitări ale percepției și înțelegerii date de apărări mobilizate ca urmare a activării anumitor conflicte trezite de basmul de interpretat.

Limite date de utilizarea unei metode din domeniul clinic în domeniul cultural

Spre deosebire de analizand, basmul nu poate răspunde la interpretările analistului. Majoritatea lucrărilor care tratează limitările psihanalizei aplicate în afara domeniului clinic subliniază diferența dintre un pacient și un text — lipsa asociațiilor libere și a răspunsului pacientului la interpretarea din psihanaliza aplicată. În plus, în acest context, există riscul ca interpretarea să vorbească mai mult despre analist decât despre basm, deoarece fanteziile contratransferențiale ar putea fi ușor proiectate pe scena basmului și cristalizate în interpretare.

Limite date de intervenția subiectivității interpretului

Făcând o analogie între analist și analizand, pe de o parte, și cititor și text, pe de altă parte, Brooks (1987) afirmă că, așa cum comunicările pacientului sunt destinate să influențeze analistul, tot așa

www.cartepedia.ro

textul este destinat să influențeze cititorul. Fiecare cititor răspunde textului în moduri determinate de propriul temperament, de interese, preocupări și conflicte, așa cum se întâmplă și cu analistul în (contra)transfer. „Intervenim în text chiar prin actul lecturii, în dorința noastră (contra)transferențială de a stăpâni textul, dar și de a fi stăpâniți de el. Când suntem ceea ce numim critici literari, intervențiile noastre — eforturile noastre de a-l rescrie și retransmite — pot fi strâns asemănate cu ale psihanalistului, cu toate frecventele pericole ale transferului și contratransferului" (Brooks, 1987, p. 12).

Un basm capătă nenumărate nuanțe și sensuri pe măsură ce reverberează în lumea subiectivă a fiecărui cititor sau ascultător, este transformat de acest spațiu tranzițional unic ce este creat. Experiența cititorului sau a ascultătorului reprezintă o încercare de a descoperi sensurile acestei opere, cu inevitabilele identificări și reacții personale — pozitive, negative și ambivalente. Urmându-l pe Berman (2003), care scrie despre spectator și film, putem identifica trei componente ale acestei experiențe, transferul pe basm ca sursă de insight și dezvoltare, contratransferul — față de personaje ca pacienți ce sunt analizați și interpretarea — ca încercare de a înțelege mai profund. Cele două tipuri de curente subiective, transferul și contratransferul în raport cu basmul, nu pot fi strict separate, ambele influențând nivelul interpretativ. Niciun basm nu are un sens „real" — capătă un sens unic pentru fiecare cititor sau ascultător, un sens care nu este nicio descoperire a unui „conținut profund" și nicio „totală proiecție", ci o nouă semnificație care apare în noua întâlnire, în schimbul interpersonal dintre lumile interioare ale scriitorului și cititorului, ale povestitorului și ascultătorului, schimb mediat de basm.

Berman (2003) atrage atenția asupra diferențelor de interpretare determinate de identificări diferite cu personaje ale aceluiași text.

www.cartepedia.ro

În fiecare analiză însă, contratransferul poate presupune identificări concordante cu analizandul sau identificări complementare cu obiectele analizandului (Racker, 2018). Integrarea ambelor este necesară pentru o bună analiză, rămânerea într-un singur tip de identificare putând duce la pierderea anumitor aspecte esențiale.

Repere metodologice în abordarea basmelor românești

Pentru a evita aspectele problematice ale „patografiei" și ale „analizei aplicate sălbatic", pentru a intra într-un dialog interdisciplinar bogat și pentru a atenua efectele „petelor oarbe" ale analistului, am conceput o metodă originală, potrivită pentru cercetarea aspectelor inconștiente în afara cadrului clinic. Această metodă combină trei elemente.

În primul rând, am folosit liniile propuse de Alan Dundes (2007) pentru a găsi semnificația basmelor folosind *echivalența simbolică a alomotivelor*. Punctul de vedere al lui Dundes este că unitățile persistente de semnificație din basmul popular (motivele), atât timp cât ocupă același loc structural sau îndeplinesc aceeași funcție în diferite versiuni ale aceleiași povești, pot avea semnificații simbolice echivalente, chiar dacă motivele sunt aparent foarte diferite. Aplicând această tehnică la interpretarea elementelor misterioase din basme, vom descoperi că o versiune a basmului poate elucida ceea ce este voalat în simboluri într-o altă versiune.

În al doilea rând, includem *autoreflexivitatea analistului* conștient de reacția sa emoțională la basm. Translatăm astfel metoda utilizată în studierea culturii organizaționale (Hinshelwood și Skogstad, 2002; Reghintovschi, 2018) la studiul materialului cultural. În locul

www.cartepedia.ro

atitudinii analitice aplicate în care analistul e privit ca un „conchistador“ care trebuie să colonizeze noi teritorii și să anexeze domeniul folclorului imperiului psihanalitic, propunem atitudinea analitică a analistului-„cititor“, care întâlnește basmul cu o afectivitate liber-flotantă, se lasă atins de acesta și își observă propriile reacții emoționale care ar putea fi descrise drept transfer și contratransfer. Observând reacțiile sale emoționale la basm și înțelegându-le, subiectivitatea inerentă încorporată în interpretare ar putea fi scoasă la lumină prin autoreflecție. După cum a observat Berman (2003), „transferul (definit în sens larg) și interpretarea tind să se întrepătrundă, atât în întâlnirea clinică analitică, cât și în orice lectură/vizualizare a artei, fie ea făcută de profani, analiști sau alți cercetători“ (Berman, 2003, p. 119).

A treia componentă a acestei metode este *triangularea prin discuții de grup*. Devereux (1967) sugerează că triangularea, adăugarea unui alt observator la diada observator-subiect, ar putea oferi o imagine mai amplă a unui fenomen observat. O obiectivitate superioară a oricăreia dintre cele două relatări ale unor autori cu personalități diferite poate fi obținută dacă acestea sunt comparate astfel încât „erorile sistematice ale autorului A să fie detectate și corectate prin calibrarea lor în raport cu erorile sistematice (diferite) ale autorului B și viceversa“ (Devereux, 1967, p. 137). Pentru a reduce efectul transferului/contratransferului asupra interpretării basmului, am utilizat discuțiile de grup. Membrii grupului de cercetare au putut valida sau invalida interpretarea făcută pe baza identificării lor cu diferite personaje ale basmului, similar cu ceea ce se întâmplă în ședința psihanalitică.

Acestea fiind spuse, vă invit să vă alăturați grupului și să descoperiți noi semnificații ale basmelor românești. Volumul de față cuprinde, cu trei excepții, lucrări care au rezultat în urma

www.cartepedia.ro

acestui demers într-un grup de studiu care s-a desfășurat în cadrul Centrului de cercetări psihanalitice „George Devereux“ din cadrul Asociației Insight în perioada noiembrie 2019 — august 2022, grup alcătuit din psihanaliști și psihoterapeuți de orientare psihanalitică. Fiecare participant a ales un basm românesc pe care l-a interpretat, a prezentat interpretarea în grup, a primit feedback, iar forma finală e prezentată în paginile care urmează. Excepții sunt lucrările scrise de Cătălin Popescu, Mariana Băncilă și Anatol Reghintovschi. Primele două au fost incluse în acest volum pentru că reprezintă o replică la interpretarea realizată de Vasile Dem. Zamfirescu basmului *Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte*, publicată anterior în *Revista de psihanaliză relațională nr. 1/2024*. A doua lucrare a fost inclusă pentru că, în interpretarea basmului *Călin Nebunul*, Anatol Reghintovschi utilizează metoda propusă de Alan Dundes, unul dintre pilonii pe care ne-am fundamentat abordarea metodologică. În urma analizei au fost aduse la suprafață diferite semnificații ale scenariilor inconștiente din complexul matern, complexul Oedip și complexul fratern, exprimate atât pe dimensiunea relațiilor de iubire, cât și pe dimensiunea deficitului narcisic și urii de sine.

Pentru noi, lucrul cu basmele a fost o experiență neașteptat de bogată, plăcută și interesantă. Sper ca și cititorul să se bucure de lectura acestei cărți!

Simona Reghintovschi
Octombrie 2025

Bibliografie

Abraham, K. (2018) *Clinical Papers and Essays on Psychoanalysis*, Routledge.

Arlow, J.A. (2008) Unconscious Fantasy and Disturbances of Conscious Experience. *Psychoanalytic Quarterly* 77:21–46.

www.cartepedia.ro

Baudry, F. (1984). An essay on method in applied psychoanalysis. *The Psychoanalytic Quarterly*, 53(4), 551–581.

Bettleheim, B. (2017), *Psihanaliza basmelor*, București: Ed. Univers, București.

Berman, E. (2003). Reader and story, viewer and the film: On transference and interpretation. *Int J Psychoanal*.; 84:119–129

Brooks, P. (1987), The idea of a psychoanalytic literary criticism. În *Discourse in Psychoanalysis and Literature*, S. Rimmon-Kenan (coord.). New York: Methuen

Cashdan, S. (2009). *Vrăjitoarea trebuie să moară. Psihologia basmului*, București: Editura Trei.

Devereux, G. (1953) Cultural Factors in Psychoanalytic Therapy, *J Am Psychoanal Assoc* 1953 1: 629.

Devereux, G. (1956). Normal and Abnormal. Problema cheie a antropologiei psihiatrice. În *Some Uses of Anthropology: Theoretical and Applied*. Societatea Antropologică din Washington.

Devereux, G. (1967). *From Anxiety to Method in the Behavioral Sciences*, Mouton & Co.

Dundes, A. și Bronner, S.J. (2007). *The Meaning of Folklore*, Utah State University Press.

Aho Eerola, K. (2019). The Oedipus myth and its analogues, especially its characteristic manifestation in Finnish folk tales. *The Scandinavian Psychoanalytic Review*, 42(1–2), 103–111.

Esman, A.H. (1998). What is 'Applied' in 'Applied' Psychoanalysis?. *Int. J. Psycho-Anal*., 79:741–752.

Freud, S. (1916/2009). Câteva tipuri de caracter din practica psihanalitică. *Opere esențiale vol. 10, Eseuri de psihanaliză aplicată*, București: Editura Trei.

Freud, S. (1901/2009). Interpretarea viselor. *Opere Esențiale vol. 2*, București: Editura Trei

Freud, S. (1910/2009). Despre psihanaliza sălbatică, *Opere esențiale vol. 11, Tehnica psihanalizei*, București: Editura Trei.

www.cartepedia.ro